

Ἄντ. Ν. Δαμασκηνίδου: Τὸ πρόβλημα τῆς βιομηχανικῆς πίστεως. Θεσσαλονίκη σελ. 110 καὶ XVI.

Τὸ ἀνά χεῖρας ἔργον τοῦ νέου διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης κ. Ἄντ. Ν. Δαμασκηνίδου εἶναι διηρημένον εἰς ἑπτὰ κεφάλαια.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τίθενται συνοπτικῶς καὶ μὲ σαφήνειαν τὰ θεωρητικὰ θεμέλια καὶ ἀναπτύσσεται τὸ πρόβλημα τῆς βιομηχανικῆς πίστεως κατὰ τὸ περιεχόμενον του.

Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον ἐξετάζονται οἱ φορεῖς τῆς βιομηχανικῆς πίστεως.

Εἰς τὰς Τραπεζάς, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς κεφαλαιοδοτικὰς ἐταιρίας καὶ τὰς ἐταιρίας ἐμπορίας χρεωγράφων, ὡς τὰς κατ' οὐσίαν φορεῖς τῆς βιομηχανικῆς πίστεως, συγκεντροῦται, καὶ εὐλόγως, ἡ προσοχὴ τοῦ σ. εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον. Ἐν συντομίᾳ λέγονται ὀλίγα περὶ τῶν ἰδίων καὶ ξένων κεφαλαίων τῶν Τραπεζῶν, ὡς βάσεως διὰ τὴν πιστωτικὴν των δρᾶσιν, γίνεται βραχεῖα ἀνάπτυξις περὶ τῶν κατηγοριῶν τῶν βιομηχανικῶν πιστώσεων καὶ ἀναλύεται, ἐπίσης ἐν ὀλίγοις, τὸ πρόβλημα τῆς τραπεζικῆς ρευστότητος. Εἶναι πράγματι ἀξιόπαινος ὁ σ., διότι ἀκριβῶς διὰ τῆς λακωνικῆς του ἀναπτύξεως δίδει σαφειστάτην εἰκόνα τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ ἔρευνα, χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς ἐντυπωσιακοὺς πλατυασμοὺς ἢ λογιωτατισμὸν.

Εἰς τὸ τέταρτον Κεφάλαιον εἰσέρχεται ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ πρῶτον μερικὸν πρόβλημα τῆς βιομηχανικῆς πίστεως, ἥτοι τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐκ τοῦ βιομηχανικοῦ κινδύνου ζημιῶν. Ἐν ἀρχῇ ἐξετάζονται τὰ μειονεκτήματα τῶν συνήθων ἀσφαλιστικῶν μέτρων, προκρινομένης τῆς προσωπικῆς καὶ δὴ συλλογικῆς φύσεως ἀσφαλείας ἀπὸ τῆς ἐμπραγμάτου. Γίνονται καὶ ἐνδιαφέρουσαι παραπομπαί, ἀφορῶσαι τὴν νομικὴν ἀποψιν τοῦ προβλήματος ἐν Ἑλλάδι. Κατόπιν ἐξετάζονται τὰ προληπτικὰ μέτρα κατὰ τοῦ κινδύνου, ὀρθῶς ἐξαιρομένης τῆς σημασίας τοῦ καταμερισμοῦ του διὰ τῆς πιστοδοτήσεως μεγάλου ὀριθμοῦ βιομηχανικῶν κλάδων καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς, εἰ δυνατόν, ἴσης κατανομῆς τῶν πιστώσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων.

Δὲν παραλείπεται πρὸς τούτοις νὰ σημειωθῇ ἡ μειονεκτικότης ὀργανισμοῦ βιομηχανικῆς πίστεως, ὅστις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναμένῃ τὸν συμψηφισμὸν ἐκτάκτως ὑψηλῶν κερδῶν πρὸς τὰς μὴ δυναμένας νὰ προβλεφθοῦν ζημίας ἐξ ἄλλων ἐργασιῶν, ὅπως τοῦτο πραγματοποιεῖται μὲ τὰς Ἐμπορικὰς καὶ Μικτὰς Τραπεζάς. Ὡς κατασταλτικὰ μέτρα ἀναφέρονται, κατὰ πρῶτον ἡ ἀσφάλις ἔναντι κινδύνων, ἀπειλούντων ἐλλιπῆ καταβολὴν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὡς ἀποτελοῦν τὴν προσωπικὴν συμβολὴν τοῦ συγγραφέως γίνεται πλεόν ἐπίμονος ἐμβάθυνσις καὶ ἀναλύονται διεξοδικῶς τὰ σχετικὰ ζητήματα, διδομένης καὶ μιᾶς μεθόδου ὑπολογισμοῦ τοῦ ἀσφαλίστρου τοῦ μέρους τοῦ Δανείου, ὅπερ εἶναι οὐσιαστικῶς ἐκτεθειμένον εἰς τὸν κίνδυνον μὴ πληρωμῆς. Σωφρῶνως ὁμως κρίνεται μὲ ἐπιφύλαξιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ συγγραφέως ἡ ἀποτελεσματικότης τοῦ μέτρου καὶ λόγῳ τοῦ ἐπικινδύνου τῆς ἐν γένει στατιστικῆς προβλέψεως καὶ λόγῳ τοῦ ἀσταθμήτου τοῦ παράγοντος τῶν κρίσεων. Παρὰ ταῦτα μᾶς εὐρίσκει συμφώνους ἢ ἀποψις ὅτι δὲν εἶναι ἄσκοπος ἢ καλλιέργεια τῆς σκέψεως αὐτῆς τοῦ συγγραφέως μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν μειονεκτημάτων ποῦ θὰ παρουσιασθοῦν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν της εἰς τὴν πράξιν. Ὡς δεύτερον κατασταλτικὸν μέτρον ἀναφέρεται ἡ δημιουργία ἐκτάκτων ἀποθεματικῶν, παρὰ τῷ ὀργανισμῷ βιομηχανικῆς πίστεως, τὰ ὁποῖα καὶ ὀρθῶς ἐξαίρονται ὡς ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ἐξασφαλίσεως ἀπὸ πάσης ζημίας ἐκ βιομηχανικῶν δανείων. Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπογραμμίσῃ ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ὅτι μοιραίως κάθε νεοπαγῆς ὀργανισμὸς βιομηχανικῆς πίστεως ἐπὶ σειράν ἐτῶν θὰ εἶναι ἐστερημένος τοῦ θετικοῦ αὐτοῦ στηρίγματος.

Εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον ἐξετάζεται τὸ δεύτερον μερικὸν πρόβλημα, ἢτοι τῆς καλύψεως τῶν βιομηχανικῶν ἀναγκῶν εἰς μακροπρόθεσμα κεφάλαια. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰς εἰς πάγια κεφάλαια ἀνάγκας, διὰ τῆς ἰδρύσεως ἰδιαιτέρων ὀργανισμῶν βιομηχανικῆς πίστεως, ὅστις θὰ συγκντρώη μακρᾶς διαρκείας καταθέσεις καὶ θὰ συνάπτῃ ὁμολογιακὰ δάνεια, λύεται τὸ πρόβλημα. Ὁ εἰδικὸς οὗτος ὀργανισμὸς, ὄχι μόνον δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὰ ὑπόλοιπα τραπεζικὰ ἰδρύματα, ἀλλὰ θὰ συμπληρώσῃ τὸ τραπεζικὸν σύστημα, δυνάμενος νὰ ἐξελιχθῇ εἰς τὸν κυριώτερον συντελεστὴν τῆς βιομηχανικῆς προόδου τῆς χώρας. Ἐν συνεχείᾳ εἰσέρχεται ὁ σ. εἰς τὸ κεντρικὸν καὶ δυσχερέστερον πρόβλημα τῆς βιομηχανικῆς πίστεως μὲ ὅλα πλέον τὰ ἐφόδια θεωρητικῆς θεμελιώσεως ἀλλὰ καὶ πλήρους ἀποσαφήνισεως τοῦ περιεχομένου του καθὼς καὶ τῶν διαφορῶν περὶ τούτου ἀπόψεων. Αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις καταφεύγουν εἰς προσιωτέραν βραχυπρόθεσμον πίστιν διὰ τὴν κάλυψιν μέρους τῶν μακροπροθέσμων ἀναγκῶν των, καλύπτουσαι οὕτω μικρὸν μέρος τῶν εἰς πάγια καὶ τὸ ὅλον σχεδὸν τῶν εἰς τακτικὰ κυκλοφοριακὰ κεφάλαια ἀναγκῶν των. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς αἱ ἐμπορικαὶ καὶ μικταὶ τράπεζαι εὐνοοῦν τὴν τακτικὴν αὐτήν, διότι δίδει ἀπασχόλησιν εἰς σημαντικὸν μέρος τῶν διαθέσιμων των βραχυπροθέσμων κεφαλαίων. Ὅταν ὅμως ἐπέλθῃ δυσμενῆς ἐξέλιξις τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν ἀνακαλοῦνται αἱ καταθέσεις, δυσχεραίνεται ταυτοχρόνως ἢ ἐκ μέρους τῶν Τραπεζῶν εἰσπραξις τῶν πιστώσεων, διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνακαλοῦνται αἱ τύποις βραχυπρόθεσμοι, κατ' οὐσίαν ὅμως μακροπρόθεσμοι, πιστώσεις μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα τὸ πάγωμα πιστώσεων παρὰ τραπεζαίς. Ὡς λύσεις ὁ σ. διαβλέπει τὴν προσωρινὴν ἢ τὴν ὀριστικὴν ρευστοποίησιν.

Διὰ τὴν προσωρινὴν ρευστοποίησιν προτείνει τὴν ἀνάθεσιν τῆς εἰς τὸν ὀργανισμὸν βιομηχανικῆς πίστεως μὲ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι συντελεῖ εἰς τὴν ρύθμισιν, κατὰ τρόπον ἀρκούντως ἱκανοποιητικόν, τοῦ προβλήματος. Ἀναφέρεται δὲ ὅτι λόγῳ τοῦ εὐπλάστου τοῦ μηχανισμοῦ τῆς πίστεως εὐκόλως εὐρίσκονται κεφάλαια εἰς τὴν πρόσκαιρον ρευστοποίησιν. Ὡς εὐτυχὲς παράδειγμα ἀναφέρεται ἡ περίπτωση τῆς ἰδρύσεως τῆς Akzept-und Garantie Bank. Νομίζομεν ὅτι ἡ αἰσιοδοξία τοῦ σ. εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, μειουμένη κάπως ἀπὸ τὰ λεγόμενα εἰς τὴν παράγραφον IV (ὑπὸ 2. καὶ 3.) τοῦ ἐβδόμου κεφαλαίου εἶναι ἴσως ὑπερβολικὴ. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς ἐρεῦνης του, ἡ ἰδρυσις τῆς τραπεζῆς αὐτῆς ἐγένετο διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως. Ἡμεῖς προσθέτομεν, ὅτι τὸ Ράιχ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως ταύτης ἔδωκεν εἰς χρεώγραφα, ἐγγυήσεις καὶ μετρητὰ ἄνω τοῦ 1½ δισεκατομμυρίου Μάρκων καὶ ἀνέλαβε τὸ μέγιστον μέρος τῶν ζημιῶν τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, προικοδοτήσαν αὐτὰ μὲ νέα κεφάλαια, οὕτως ὥστε κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1932 νὰ συμμετέχῃ ὡς ἀκολουθῶς εἰς τὸ μετοχικὸν κεφάλαιον Τραπεζῶν, κατὰ τὰ ἀντίστοιχα ποσοστά:]

Dresdner Bank 91 0/0, Kommerz und Privatbank 70 0/0, Allgemeine Deutsche Kreditanstalt 70 0/0, Deutsche Bank und Disconto Gesellschaft 35 0/0. Εἶναι φανερόν ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης λύσεως ἀσφαλῶς δὲν παρακάμπτεται εὐκόλως ὁ σκόπελος. Οὐδεὶς πιστωτικὸς ὀργανισμὸς εἶναι εἰς θέσιν εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις νὰ προβῇ εἰς ἔστω καὶ πρόσκαιρον ρευστοποίησιν παγοποιηθεισῶν πιστώσεων, διότι εἶναι μοιραίως ἀπασχολημένος μὲ τὰ ἴδιά του προβλήματα. Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν ὀριστικὴν ρευστοποίησιν τὴν ἐπιχειρουμένην ὑπὸ ἀνωμάλους συνθήκας. Εὐτυχεστέρα εἶναι ἡ δευτέρα λύσις, περὶ ὀριστικῆς ρευστοποιήσεως τῶν παγοποιηθεισῶν πιστώσεων καὶ δὴ ὑπὸ δυσμενῶν συνθηκῶν. Ὁ εἰδικὸς ὀργανισμὸς θὰ ἀνελάμβανε παρὰ τῶν Τραπεζῶν τὰς παγοποιηθείσας ἀπροθέσμους ἢ βραχυπροθέσμους πιστώσεις, ποὺ καλύπτουν τὰς εἰς τακτικὰ κυκλοφοριακὰ κεφάλαια ἀνάγκας τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δὴ χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ ἡ μορφή των ὡς τύποις βραχυπροθέσμων, ἀλλὰ μὲ προοπτικὴν βαθμιαίας ἀντικαταστάσεώς των διὰ μακροπροθέσμων. Οὕτω καὶ αἱ Τράπεζαι θὰ διετήρουν τὴν ρευστότητά των καὶ οἱ βιομήχανοι θὰ διηκολύνοντο. Βε-

βαίως τὸ πρόβλημα παραμένει καὶ πάλιν ἡ ἐξεύρεσις τοῦ μεγάλου ὄγκου μακροπροθέσμων κεφαλαίων πού ἀπαιτεῖ ἡ λύσις αὕτη. Ὁ συγγραφεὺς παραδέχεται ὅτι δὲν εἶναι εὐκολὸς ἡ ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου ταύτης μέχρι τῶν ἀκροτάτων τῆς σημείων.

Δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον, ὅπως, ὁ σ. εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ἀπόψεώς του εἶτε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶτε εἰς τὰ περὶ Γερμανίας λεγόμενα, ἀνέφερε (') τὴν πρακτικὴν πού τηροῦν αἱ Γερμανικαὶ τράπεζαι, προσπαθοῦσαι νὰ διευκολύνουν τὰς ἐπιχειρήσεις εἰς ἔκδοσιν νέων μετοχῶν ἢ ὁμολογιῶν, πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν των εἰς πάγια ἢ τακτικὰ κυκλοφοριακὰ κεφάλαια. Τοῦτο δὲ τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθόσον αὕτη ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον χαρακτηριστικὸν τοῦ Γερμανικοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καὶ ταυτοχρόνως τὴν μεγαλυτέραν διαφορὰν πρὸς τὰ συστήματα ἄλλων χωρῶν. Ἡ τακτικὴ αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς: Παραχωροῦνται πιστώσεις εἰς τρεχούμενον λογαριασμόν, ὅστις ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἐργασιῶν δημιουργεῖ μεταξὺ τραπεζῆς καὶ πελάτου καθεστῶς οἰκειότητος καὶ ἐμπιστοσύνης καὶ δίδει τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν τράπεζαν νὰ ἀποκτήσῃ σαφῆ εἰκόνα τῶν ἐργασιῶν τοῦ πελάτου τῆς. Αἱ οὕτω ἀποκτώμεναι πληροφορίες εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀποτελοῦν ἐν πολλοῖς τὴν ἀπαρχὴν διὰ νέας προσπάθειας, πρὸς ἐπέκτασιν τῶν βιομηχανικῶν τοποθετήσεων καὶ τὴν ὀργάνωσίν των. Οὕτω δὲν μετέχουν μόνον εἰς τὰς τρεχούσας πιστωτικὰς ἐργασίας τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ ἐξυγαίνουσι τὰς ἐκ μέρους τῶν ἐπιχειρήσεων μακροπροθέσμως ἐπενδυθείσας βραχυπροθέσμους εἰς τρεχούμενον λογαριασμόν παραχωρηθείσας πιστώσεις, διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐκδίδουσαι νέας μετοχὰς ἢ διὰ τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων συνάψεως ὁμολογιακῶν δανείων. Αἱ τράπεζαι ἀναλαμβάνουσι νὰ ἐκλέξουν τὴν κατάλληλον στιγμήν διὰ τὸν χειρισμὸν τῆς τοποθετήσεως τῶν χρεωγράφων αὐτῶν εἰς τὴν ἀγορὰν κεφαλαίων.

Τὸ ἕκτον κεφάλαιον ἀφιερῶνται εἰς τὴν σύντομον ἐξέτασιν τῆς ὀργανώσεως τῆς βιομηχανικῆς πίστεως εἰς διαφόρους χώρας.

Παρὰ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τῆς σελίδος 78, νομίζομεν ὅτι ἐπεβάλλετο καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν προσπαθειῶν τῆς ὀργανώσεως τῆς βιομηχανικῆς πίστεως ἐν Τουρκίᾳ, διότι θὰ ἔδιδε πολυτίμους πληροφορίες διὰ τὰ κρατοῦντα εἰς μίαν χώραν πού ἐπεδόθη μεζέσιν καὶ σχεδὸν ἐκ θεμελίων ἀναδιωργάνωσε τὸν κλάδον αὐτόν, ἀποβλέπουσα εἰς τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον πού θὰ κυριαρχήσῃ ὅλων τῶν προσπαθειῶν εἰς τὴν μεταπολεμικὴν Ἑλλάδα: τὴν ἐκβιομηχάνισιν.

Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον περιλαμβάνει μίαν γόνιμον σύγκρισιν τῶν συμπερασμάτων τῆς θεωρίας πρὸς τὴν πράξιν.

Ἐν τέλει ἄς σημειωθῇ ὅτι ὅλην τὴν ἐργασίαν διακρίνει πλουσία θεμελίωσις τῶν θεωρητικῶν συμπερασμάτων ἀπὸ τὰ εἰς τὴν πρακτικὴν ἰσχύοντα εἰς ὅλας τὰς χώρας, πού ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν ἀξιολόγως ὀργανωμένην βιομηχανικὴν πίστιν. Καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς ἐρεῦνης γίνονται ἐνδιαφέρουσαι γενικοῦ περιεχομένου ὑποδείξεις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν τῆς βιομηχανικῆς πίστεως, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψει εἰς πᾶσαν μελλοντικὴν Ἑλληνικὴν προσπάθειαν. Καταλήγοντες, πρέπει νὰ τονίσωμεν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ δεξιότητα μὲ τὰς ὁποίας διαπραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς τὸ θέμα του. Αἱ ἀρεταὶ αὗται συνδυαζόμεναι μὲ σαφήνειαν κρυσταλλικὴν, πλήρως θεμελιωμένην ἐπιχειρηματολογίαν καὶ τὴν λογικὴν συνέπειαν, πού κυριαρχεῖ εἰς τὴν ὅλην διαπραγμάτευσιν, ἀναδεικνύουσι τὸ ἀνά χειῖρας ἔργον εἰς ἀξιόλογον μονογραφίαν.